

ДИРЕКТОРАТ
ЦИВИЛНОГ
ВАЗДУХОПЛОВСТВА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

РАДИО-ПРЕДАЈНИЦИ ЗА СЛУЧАЈ НУЖДЕ

Радио-предајници за случај нужде су уређаји намењени да се ручно или аутоматски активирају у случају постојања опасности по живот и пошаљу кодирану поруку као обавештење за спасилачке екипе о ваздухоплову, пловилу или људима у невољи. Радио-предајници емитују сигнал на међународној фреквенцији за случај нужде – 406 MHz, што је фреквенција коју надзиру сателити *Cospas-Sarsat* система. Поједини радио-предајници за случај нужде емитују и сигнал за навођење на 121,5 MHz, на основу ког спасилачке екипе када се нађу у близини предајника, уз употребу одговарајуће опреме, могу прецизно да га лоцирају. У зависности од намене, постоје три типа радио-предајника за случај нужде:

за употребу на ваздухопловима -
Emergency Locator Transmitter (ELT)

за употребу на пловилима -
Emergency Position Indicating Radio Beacon (EPIRB)

за личну употребу (углавном на копну, али под одређеним условима и у поморству и ваздухопловству) -
Personal Locator Beacon (PLB)

Регистрација радио-предајника за случај нужде

Да ли је радио-предајник за случај нужде регистрован или не, то може направити разлику између живота и смрти у опасним ситуацијама. Регистрацијом радио-предајника омогућава се да релевантни подаци о уређају и власнику буду доступни лицима која координирају и изводе операције спасавања, чиме се олакшава и убрзава њихово реаговање.

Радио-предајник за случај нужде је неопходно регистровати у Директорату цивилног ваздухопловства Републике Србије*.

Напомена: Пре тестирања уверити се да је радио-предајник за случај нужде правилно регистрован и да има на себи забележену важну хексадецималну идентификацију ("Hex ID"). На тај начин, у случају слања лажне узбуње, надлежни ће имати контакт податке и знати кога да позову пре упућивања јединица за трагање и спасавање да лоцирају активирани уређај.

Тестирање радио-предајника за случај нужде

Власници радио-предајника за случај нужде би требало да изврше тестирање својих уређаја у одређеним временским интервалима у складу са препорукама произвођача.

Напомена: Старији радио-предајници, који емитују сигнал на 121.5/243 MHz, могли су да буду активирани на кратко, за тестирање у унапред дефинисаном периоду (на пример, током првих пет минута сваког сата). ТО НИЈЕ СЛУЧАЈ СА НОВИМ 406 MHz РАДИО-ПРЕДАЈНИЦИМА. Ови радио-предајници су дигитално кодирани и по активирању емитују сигнал без задрике, па се смеју активирати само када је стварна нужда или када је тестирање адекватно најављено.

Тестирање радио-предајника пребацивањем прекидача у тест режим (самотестирање)

Већина радио-предајника за случај нужде има посебан прекидач или посебан положај прекидача, намењен за тестирање, чиме се може утврдити исправност елемената уређаја - батерије, електронике и антене. Тест ове врсте може се извести било кад, без потребе за најавом. Потребно је имати на уму да је произвођач прописао број тестирања која се могу извести у току радног века уређаја, будући да је капацитет уграђене батерије ограничен, па да се не би десило да уређај не ради у стварној ситуацији нужде. Такође, поједини уређаји приликом samotестирања емитују сигнал за навођење на фреквенцији 121.5 MHz, па је потребно узети у обзир и то приликом избора места и времена тестирања уређаја.

Упозорење!!! У случају да дође до нехотичног активирања уређаја - пребацивањем прекидача у положај за емитовање поруке о случају нужде или аутоматски (у додиру EPIRB радио-предајника са водом или ELT приликом грубљег приземљења), неопходно је искључити уређај и позвати Спасилачко-координациони центар, да би се надлежни обавестили да је у питању лажна узбуња и да нема потребе за покретањем операције трагања и спасавања.

Тестирање радио-предајника пребацивањем прекидача у положај за емитовање

У одређеним ситуацијама биће потребно да се тестирање уређаја изврши пребацивањем прекидача уређаја у положај за емитовање поруке у случају нужде. Без обзира на место и дужину трајања слања сигнала, сателити *Cospas-Sarsat* система ће примити сигнал и генерисати поруку о случају нужде, која ће бити прослеђена одговарајућем Контролном центру мисије *Cospas-Sarsat*, а одатле и надлежном Спасилачко-координационом центру. Осим тога, уређај ће емитовати и сигнал за навођење на фреквенцији 121.5 MHz, који могу да региструју ваздухоплови у околини, а који ће узбунити надлежне јединице Контроле летења.

Имајући у виду све последице активирања, радио-предајници су направљени тако да ретко захтевају тестирање у овом режиму. Да би се избегло изазивање лажних узбуња и покретање операције трагања и спасавања, неопходно је да се свако оперативном тестирање радио предајника за случај нужде правилно и правовремено најави.

Упозорење!!! Активирање радио-предајника када није стварна невоља или без претходно добијеног одобрења од Контролног центра мисије *Cospas-Sarsat*, сматра се прекршајем у многим земљама света и може довести до кривичног гоњења.

Најава оперативног тестирања радио-предајника за случај нужде

Оперативно тестирање радио-предајника за случај нужде неопходно је најавити слањем попуњеног Образаца – захтева за тестирање радио-предајника у ДЦВ*. За свако тестирање врши се, најавом Контролном центру *Cospas-Sarsat* мисије (у случају Републике Србије у питању је Контролни центар мисије у Италији у Барију – *ITMCC*). На тај начин је Контролни центар мисије обавештен да филтрира сателитски генерисана обавештења о случају нужде, тако да у датом временском периоду активацију радио-предајника не третира као стварни случај нужде и не прослеђује поруку о активацији радио-предајника у СКЦ ДЦВ. У супротном би се десило да, по доласку поруке, дежурни у СКЦ прогласе стање нужде и упуте спасилачке јединице на локацију радио-предајника. Овакве лажне узбуње је неопходно избећи како не би дошло до тога да ресурси за трагање и спасавање буду заузети око лажних узбуња, јер у сваком тренутку могу затребати за ангажовање у стварним невољама, на лоцирању удеса и спасавању људских живота.

* Образац је могуће преузети на интернет страници ДЦВ - <http://cad.gov.rs/strana/23571/Радио-предајници-за-случај-нужде>.

Спречавање лажних узбуња

Напомена: Ако сте случајно активирали радио-предајник за случај нужде, а није вам потребна помоћ, потребно је да се одмах обратите Спасилачко-координационом центру (без обзира на то које доба дана или ноћи да је у питању), како бисте отказали предстојећу претрагу за вама.

Контакт телефони СКЦ: 011 228 64 15 и 011 228 64 09.

Узроци лажних узбуња

Огромна већина лажних упозорења генерисаних у систему *Cospas-Sarsat* потичу од корисника радио-предајника за случај нужде. И то, најчешће не као последица њиховог немара, већ незнања. Како би се избегли проблеми ове врсте, неопходно је да се посвети пажња едукацији корисника система о негативним ефектима лажних узбуња и како да се избегну.

На првом месту, смањивање броја лажних узбуња повећава ефикасност *Cospas-Sarsat* система, на који безбедност својих живота ослањају пре свега поморци и ваздухопловци, али и бројни други корисници на копну. Одговарање на лажне дојаве може изазвати велика кашњења у реаговању на стварне ванредне ситуације, а непотребно упућивање припадника јединица за трагање и спасавање на терен угрожава и њихове животе.

Савети за кориснике радио-предајника за случај нужде:

- Проверите да ли је ваш радио-предајник регистрован у Директорату цивилног ваздухопловства.
- Увек тестирајте свој радио-предајник за случај нужде у складу са упутствима произвођача.
- Већина прекидача за активирање уређаја има и тест положај. Овај положај омогућава тестирање комплетног уређаја (електронике, батерије и антене) без стварног слања упозорења.
- Правилно одржавајте свој *PLB*, *ELT* или *EPIRB* уређај. Периодично проверавајте исправност и рок трајања батерије и поштујте све препоруке произвођача.
- Проведите мало времена да се упознате са својим *PLB*, *ELT* или *EPIRB* уређајем. Запитајте се да ли ће и како функционисати у стварној ситуацији и будите сигурни да знате како се користи. Научите шта је неопходно знати да би се избегле случајне активације и лажне узбуње и придржавајте се тога.
- Правилно одлагање старих радио-предајника за случај нужде помаже у спречавању лажних узбуња.

Одлагање старих радио-предајника за случај нужде

На крају радног века радио-предајника за случај нужде (*ELT*, *PLB*, *EPIRB*), неопходно га је одложити на одговарајући начин, како би се спречило емитовање лажних узбуња. Погрешна упозорења би могла преумерити ограничене ресурсе за трагање и спасавање од стварног догађаја и на тај начин довести у опасност животе људи.

У случају потребе за одлагањем старог, непотребног радио-предајника за случај нужде, потребно је предузети одређене кораке:

- Не бацати уређај у канту за смеће или на депонију!**
Током времена се кућиште и електроника разграђују, што може довести до тога да радио-предајник за случај нужде почне да емитује лажне узбуње са, на пример, депоније.
- Извадити батерију из уређаја који се одлаже!**
Батерије радио-предајника за случај нужде садрже хемијски агресивне материје које могу бити опасне по животну средину и узроковати повреде. Батеријама увек управљати у складу са упутствима произвођача и прописима о одлагању.
- Са спољне стране уређаја видљиво и јасно обележити да је радио-предајник деактивиран!**
На тај начин се неће десити да неко грешком покуша да одбачени радио-предајник користи у стварном случају нужде.
- Ажурирати податке у евиденцији регистрованих радио-предајника за случај нужде у Директорату цивилног ваздухопловства Републике Србије!**
Потребно је попунити и проследити у ДЦВ образац за регистрацију радио предајника. Између осталих потребних података, неопходно је навести и разлог за одлагање радио-предајника (продаја, уништење, крађа, губитак или стављање ван употребе).

Напомена: Када је то могуће, компоненте старог радио-предајника за случај нужде и старе батерије треба рециклирати у одговарајућем погону за рециклажу. За детаљније савете обратити се произвођачу (контакт подаци произвођача су обично наведени у приручнику за употребу уређаја).

Директорат цивилног ваздухопловства
Републике Србије

Адреса: Скадарска 23, 11000 Београд
Телефон: +381 11 292 7000
Факс: +381 11 311 7562
И-мејл: dgca@cad.gov.rs

Спасилачко-координациони центар
00-24 часа

Адреса: Аеродром Никола Тесла, 11180 Београд
Телефон: +381 11 228 64 15
+381 11 228 64 09
Факс: +381 11 228 64 32
И-мејл: rcc@cad.gov.rs

